

Datum
3 juni 2003

Ons kenmerk
2011253/01

Blad
1 van 4

Aantal bijlagen

Aan : HAIVD

Van : D4

Betreft : Vestzak situatie Irak juni 2003 (t.b.v. RIV 6 juni 2003)

Inleiding

Deze vestzak heeft tot doel u te informeren over enkele belangrijke aspecten met betrekking tot de (veiligheids)situatie Irak begin juni 2003, ter voorbereiding van de RIV van 6 juni. Paragraaf 1 behandelt de situatie in Irak, paragraaf 2 de houding van Irak omliggende landen en paragraaf 3 geeft enkele vooruitzichten.

1. Situatie in Irak

Ruim anderhalve maand na de val van het regime van Saddam Hussein is duidelijk dat de Amerikaanse en Britse regeringen uitgaan van een langdurige (militaire) aanwezigheid in Irak. Deze aanwezigheid wordt internationaal-rechtelijk gelegitimeerd met Veiligheidsraadresolutie 1483, waarin de VS en het VK worden aangewezen als de 'Autoriteit' die Irak voorlopig zal besturen. De hieronder opgesomde ontwikkelingen zijn tenzij anders vermeld grotendeels uit open bronnen gedestilleerd.

Belangrijkste ontwikkelingen i.v.m. de politieke en veiligheidssituatie:

- *Amerikaanse bezettingsautoriteit wijzigt beleid t.a.v. het installeren Iraaks interimbestuur.* De VS heeft de oorspronkelijk tactiek voor de samenstelling van een Iraaks interimbestuur gewijzigd. Aanvankelijk zou een leiderschapscomité, bestaand uit zeven leiders uit diverse politieke/etnische geledingen, belast worden met de voorbereiding van een nationale conferentie gepland voor eind mei/begin juni. Tijdens deze conferentie zou een Iraaks interimbestuur moeten worden gekozen. De VS heeft het roer nu omgegooid. De VS stuurt nu aan op de samenstelling van een breed comité of 'interimbestuur' van ongeveer 30 leden. Dit comité lijkt vooral een adviserende rol te krijgen bij het hervormen en opzetten van Iraakse ministeries en bij het treffen van bestuursmaatregelen. De VS zal Irak dus blijven regeren totdat een volledige machtsoverdracht plaatsheeft.

De reden voor deze wijziging is dat de VS bij de politieke opbouw van Irak niet teveel invloed wil geven aan leiders die jarenlang in ballingschap buiten Irak hebben verbleven. Zo zoekt het hoofd van de Coalitie-autoriteiten, de Amerikaan Paul Bremer, momenteel toenadering tot belangrijke Iraakse stamleiders, die doorslaggevende invloed hebben in de nog sterk tribale Iraakse samenleving. Leiders van Iraakse politieke partijen die bij eerdere onderhandeling betrokken waren, zoals de sjiietische SCIRI, hebben al

negatief gereageerd op wat zij zien als een marginalisering van hun politieke rol.

- *De VS proberen milities van de Iraakse politieke partijen te ontwapenen en trekken daarmee het primaat op de militaire macht naar zich toe*
De Amerikaanse gezaghebber Bremer heeft de ontmanteling van alle milities van Iraakse politieke partijen bevolen. Dit geldt ook voor de 700 man tellende "Vrije Iraakse Strijdkrachten" van het pro-Amerikaanse *Iraqi National Congress* (INC) o.l.v. Ahmed Chalabi. Chalabi's militie -nota bene eerst getraind én bewapend door de VS- werd onmiddellijk na bekendmaking van Bremers besluit ontwapend door Amerikaanse manschappen.

Alle andere groepen moeten al hun wapens vóór juli hebben ingeleverd. Alleen voor de peshmerga-legers van de Koerdische partijen in het noorden die nauw samenwerkten met de Amerikaanse strijdkrachten bij de verdrijving van Saddam Hoessein, maakt Bremer een uitzondering. Vooral de ontmanteling van de Badr-brigade, de gewapende tak van de sjietische SCIRI, zou kunnen leiden tot confrontaties met Amerikaanse manschappen. Er zijn ook zeer grote twijfels over de haalbaarheid van deze maatregel.

- *Belangrijkste economische ontwikkelingen*
Veiligheidsraadresolutie 1483 heeft de economische sancties tegen Irak opgeheven en het land kan weer vrij handel drijven op de wereldmarkt. Het olie-voor-voedsel-programma blijft echter wél gehandhaafd tot eind dit jaar, omdat dit voorlopig het beste kanaal is om hulpgoederen aan de Iraakse bevolking te distribueren. Verder komt de olieproductie langzaam weer op gang. De beschadiging van de oliesector als gevolg van de oorlogshandelingen is relatief beperkt gebleken, maar Irak kampt met een verouderde infrastructuur die investeringen nodig heeft. Het door de VS aangestelde hoofd van het ministerie van olie heeft aangekondigd dat de productie en export van olie binnen 3 weken kunnen beginnen

Datum
3 juni 2003

Ons kenmerk
2011253/01

Blad
3 van 4

2. Houding van landen in de regio m.b.t. Irak

3. Vooruitzichten

Voorlopig is in Irak nog sprake van een instabiele veiligheidssituatie en een onzekere politieke situatie. De consequenties hiervan voor de stabiliteit in de

Datum
3 juni 2003

Ons kenmerk
2011253/01

Blad
4 van 4

regio kunnen aanzienlijk zijn, zowel in positieve als in negatieve zin. In positieve zin kunnen de verandering in Irak bijdragen tot een versnelling van het Midden-Oosten vredesproces tussen Israël en de Palestijnen. Door de snelle overwinning in Irak ligt het politieke initiatief in de regio immers sterk aan de kant van de VS, hetgeen speelruimte oplevert om de betrokken partijen tot resultaatgerichte onderhandelingen te bewegen.